

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
«ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ»

Шифр за навчальним планом: **ВВ2.14**
освітньої програми **Початкова освіта**
галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**
спеціальності **013 Початкова освіта**
освітнього рівня **бакалавр**

IV курс, 8-й семестр

I. Опис дисципліни

Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Кількість кредитів – 3		Методи навчання: 1. За джерелом передачі інформації: <i>словесні, наочні, практичні.</i> 2. За рівнем пізнавальної активності: <i>репродуктивні, пояснювально-ілюстративні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі.</i> 3. За логікою розгортання змісту: <i>індуктивні, дедуктивні, традиційні.</i> 4. Інноваційні: <i>проектні, інтерактивні, методи дистанційного навчання.</i>
Загальна кількість годин - 90		
<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Лекції:		
10	4	
Практичні заняття:		
16	8	
Лабораторні заняття:		
4	-	
Самостійна робота:		
60	78	
Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
1/2	1/10	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 5 - самостійна робота: 10		Форма підсумкового контролю: залік
Мова навчання – українська		

Предметом вивчення освітнього компонента є теорія і практика формування фахових компетенцій й теоретико-методологічних знань щодо основних напрямів психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах.

Міждисциплінарні зв'язки: даний освітній компонент враховує попередню підготовку студентів із фахових дисциплін: педагогіка та усі методики навчання освітніх галузей початкової школи, що забезпечує базу для наступного поглиблення знань, умінь та навичок у ході педагогічних практик.

Мета вивчення вибіркового освітнього компонента полягає у розкритті теоретичних основ організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

Основними завданнями вивчення вибіркового освітнього компонента є: сформулювати практичні уміння та навички з проведення комплексної підтримки різних категорій дітей з ООП та здійснювати їх психолого-педагогічний супровід в умовах закладу освіти; ознайомити із

нормативними та теоретичними засадами супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі НУШ.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

№	Результати навчання	Компетентності
1	ПР-01 Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ЗК-4. Здатність працювати в команді. СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.
2	ПР-10 Використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.	СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.
3.	ПР 14 Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.	СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.
4.	ПР 15 Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.	СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.
5.	ПР 16 Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.	ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

III. Тематичний план освітнього компоненту

На вивчення освітнього компоненту відводиться 3 кредити ЄКТС 90 години.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП											
1	Тема 1.1. Інклюзивна освіта в Новій українській школі: сутність, головні завдання і принципи.	3	1	2	-	4	1	-	1	-	8
2.	Тема 1.2. Роль асистента вчителя в класі з інклюзивним навчанням: основні функції і завдання, форми співпраці.	3	1	2		6	2	1	1		10
3.	Тема 1.3. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.	4	2	2		8	2	1	1		10
Змістовий модуль 2. Організація та психолого-педагогічний супровід різних категорій дітей з ООП											
4.	Тема 2.1. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.	6	2	2	2	12	2	1	1	-	10
5.	Тема 2.2. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.	3	1	2		10	1	-	1		10
6.	Тема 2.3. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.	8	2	4	2	12	3	1	2	-	10
7	Тема 2.4. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП вдома.	3	1	2	-	8	1	-	1	-	10
Разом: 90 год.		30	10	16	4	60	12	4	8	-	78

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовий модуль. Теоретичні аспекти психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП

Тема 1.1. Інклюзивна освіта в Новій українській школі: сутність, головні завдання і принципи.

1. Сутність інклюзивної освіти.
2. Нормативно-правове забезпечення інклюзивного навчання.
3. Головні завдання та принципи розвитку інклюзивної освіти в НУШ.
4. Проблеми стихійного інтегрування дітей з особливими потребами в освітній простір України.
5. Універсальний освітній дизайн в інклюзивній освіті.

Тема 1.2. Роль асистента вчителя в класі з інклюзивним навчанням: основні функції і завдання, форми співпраці.

1. Ролі та функції асистента вчителя в класі з інклюзивним навчанням.
2. Основні компетенції, якими повинен володіти асистент вчителя.
3. Побудова ефективних взаємовідносин між педагогом та його асистентом. Значення, сутність та моделі спільного викладання.
4. Ведення документації асистентом вчителя.

Тема 1.3. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

1. Основні завдання команди психолого-педагогічного супроводу.
2. Склад команди психолого-педагогічного супроводу.
3. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу.
4. Асистент дитини як відповідальний за соціальний супровід дитини.

Змістовий модуль 2. Організація та психолого-педагогічний супровід різних категорій дітей з ООП

Тема 2.1. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

1. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами як документ реалізації освітньої траєкторії.
2. Технологія розробки індивідуальної програми розвитку.
3. Етапи виконання індивідуальної програми розвитку.
4. Індивідуальний навчальний план.

Тема 2.2. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.

1. Диференційоване викладання в інклюзивному класі.
2. Взаємозв'язок диференційованого викладання та оцінювання.
3. Планування процесу оцінювання для подальшого диференційованого викладання.
4. Портфоліо як технологія якісного оцінювання навчальних досягнень.
5. Облікове портфоліо вчителя інклюзивного класу початкової школи.
6. Портфоліо учня інклюзивного класу.

Тема 2.3. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

1. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору.
2. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху.
3. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями мовлення.
4. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
5. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
6. Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами аутистичного спектру.
7. Психолого-педагогічний супровід дітей з затримкою психічного розвитку.
8. Психолого-педагогічний супровід дітей зі складними порушеннями розвитку.

Тема 2.4. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП вдома.

1. Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії.
2. Відповідальність батьків за виховання, навчання та розвиток дітей.
3. Права батьків дитини з ООП.

4. Правила зарахування дитини з ООП до закладів освіти.

V. Завдання до самостійної роботи студентів та форми контролю за їх виконанням

№ з/п	Зміст завдань для самостійної роботи	Форма звітності
1	Дослідження питання історії розвитку інклюзивної освіти в Україні, скласти хронологію.	Письмовий аналіз
2.	Підготувати доповідь на тему: «Асистент дитини: права та обов'язки».	Доповідь письмова
3.	Підготуйте загальні рекомендації щодо організації просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища: - для дітей із порушеннями зору; - для дітей з порушеннями слуху; - для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату; - для дітей з інтелектуальними порушеннями.	Презентація
4.	Скласти схему: «Склад команди психолого-педагогічного супроводу» (в якій зазначити: склад, функції, завдання, принципи).	Схема
5.	Підготуйте фрагмент уроку з диференційованим навчанням в інклюзивному класі на основі педагогіки співробітництва.	Фрагмент уроку
6.	Твір-роздум на тему: «Особлива дитина в освітньому просторі: погляд педагога».	Твір-роздум
7.	Скласти методичні рекомендації для асистента вчителя класу з інклюзивною формою навчання, в якому навчаються діти з різними особливими освітніми потребами.	Творчий проект
8.	Підготуйте доповідь на тему: «Педагог інклюзивної школи: реалії та перспективи».	Творчий проект
9.	Наведіть приклади комплексу вправ та завдань (не менше 3 вправ на кожен зазначений параметр), які підійдуть дітям з особливими освітніми потребами для: - розвитку пам'яті; - розвитку уваги; - розвитку мовлення; - розвитку мислення; - розвитку дрібної моторики рук.	Комплекс вправ
10.	Укласти глосарій по одній із вивчених тем (на вибір студента).	Глосарій
11.	Твір-роздум на тему: «Чому саме батьки повинні мати визначальне право у виборі освітніх послуг для своєї дитини з ООП, контролювати, стежити за процесом навчання, брати у ньому участь?»	Твір-роздум
12.	Розробіть портфоліо учня з особливими освітніми потребами. Для виконання завдання оберіть один вид особливих освітніх потреб з поданого списку: · Порушення функції зору; · Порушення функції слуху; · Стійкі порушення інтелектуального розвитку; · Не стійкі порушення інтелектуального розвитку; · Порушення опорно-рухового апарату; · Тяжкі мовленнєві порушення (ТПМ); · Розлади аутистичного спектру (РАС).	Ментальна карта

13.	Наведіть приклади комплексу вправ (не менше 3 вправ на кожен зазначений параметр), які підійдуть дітям з особливими освітніми потребами для: <ul style="list-style-type: none"> · зняття втоми під час навчання на уроці; · зниження рівня тривожності; · зниження рівня агресивності. 	Комплекс вправ
14.	Підібрати інформацію про корисні сайти для батьків дитини з ООП.	Доповідь письмова
15.	Дослідження досвіду психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в інших країнах.	Презентація

V. Контроль якості знань студентів

5.1. **Форми і методи поточного контролю**

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

5.2. **Форми і методи підсумкового контролю**

Залік, 100 балів поточної успішності.

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна

1. Афузова Г. В. Організація психолого-педагогічного супроводу в інклюзивних загальноосвітніх закладах / Г. В. Афузова // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Психологічні науки. – 2017. – № 2. – С. 11-16.

2. Будник О. Педагогічний супровід інклюзивної освіти. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2019. 220 с.

3. Будник О. Соціально-педагогічні засади впровадження інклюзивної освіти у Новій українській школі. *Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій: український і зарубіжний досвід: монографія*. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. С. 258–272.

4. Валицька, А.П. Інклюзивна освіта як освіта для всіх. Інклюзивна освіта: проблеми вдосконалення освітньої політики та системи: матеріали Міжнародної конференції. К., 2018. с. 70-73.

5. Данілавічюте Е. Діти з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. *Особлива дитина*. 2018. N 3. С. 7–19.

6. Дмитренко К. А. Працюємо з «особливою» дитиною у «звичайній» школі / К. А. Дмитренко, М. В. Коновалова, О. П. Семиволос. – Харків: Основа, 2018. – 120 с.

7. Інклюзивна освіта в Україні: шляхи від теорії до практики: реком. бібліогр. покажч. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека; уклад. Л. Г. Айдарова; відп. ред. О. Г. Коробкіна — Харків : ХНПУ, 2017. – 57 с.

8. Каплієнко А. І. Командна робота в умовах інклюзії: термінологічний аспект. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica: derSammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ЛОГОΣ» zu denMaterialien der internationalen wissenschaftlich-praktischenKonferenz (B. 4), 5. Juni, 2020. Stuttgart, Deutschland:Europäische Wissenschaftsplattform*. С. 55–56.

9. Кічук Н. В. Проблема здатності майбутнього фахівця до взаємодії з батьками як виду партнерських відносин в інклюзивній освіті. Соціальне партнерство в інклюзивній освіті: акмеологічні засади, сучасні реалії. Ізмаїл. 2019. С. 60–64.

10. Кобильченко В. В. Теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. 367 с.

11. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

12. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник. За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvnenavchannya/posibniki/Inclusive_study_Se p17.pdf

13. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ, 2017. 184 с.

14. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна» , 2019. 300с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inklyuzivne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf> 10. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с.

15. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.

16. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек.] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с.

17. Самохін, І. С. Основні підходи до шкільної інклюзивної освіти. Науковий діалог. 2017. № 8. С. 398-412.

18. Скрипник Т.В. Специфіка реалізації міждисциплінарного командного супроводу в інклюзивному освітньому середовищі України. Актуальні питання корекційної освіти. 2019. Вип.14.

19. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / [упоряд. Бондар К. М.] – Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2018. – 80 с. 61. Трикоз С. В. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку / С. В Трикоз, Г. О. Блеч. – Харків: Ранок, 2018. – 40 с.

20. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. Укладач Скрипник Т., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 56 с.

Інформаційні ресурси

Додаткові

1. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua>

2. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.

3. Мушинський В. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання в початковій школі : методичні рекомендації. [Електронний ресурс]. URL: <http://osvita-dnepr.com/index.php/metodichni-rekomendatsiji/1492-psikhologo-pedagogichnij-suprovid-inklyuzivnogo-navchannya-v-pochatkovij-shkoli>

4. Сайт з інклюзивної освіти дітей з особливими потребами в Україні. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.education-inclusive.com/>

5. [Наказ МОН №917 від 02.07.2019 "Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів ЗЗСО для учнів 2 класу з порушенням інтелектуального розвитку"](#);

6. [Наказ МОН №816 від 26.07.2018 "Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів ЗСО для учнів 1 класу з порушенням інтелектуального розвитку"](#);

7. [Наказ МОН №467 від 01.04.2020 "Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів ЗЗСО для учнів 3 класу з порушенням інтелектуального розвитку"](#);

8. [Наказ МОН №814 від 26.07.2018 "Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами"](#);

9. [Наказ МОН № 693 від 25.06.2018 "Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів ЗЗСО I ступеня для учнів з ООП"](#);

10. [Наказ МОН № 627 від 12.06.2018 "Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів ЗЗСО II ступеня для учнів з ООП"](#);

11. [Наказ МОН № 944 від 22.07.2020 "Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів ЗЗСО III ступеня для учнів з ООП"](#).

VIII. Інформація про викладача

Викладач	КОВАЛЬ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА
Профіль викладача на сторінці кафедри/факультету	Доцент кафедри початкової освіти педагогічного факультету https://pf.npu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-pedahohiky-i-metodyky-pochatkovoho-navchannia-fpp/pro-kafedru-pmpn#portfolio-vykladachiv-kafedry-pmpn
Електронна адреса	t.v.koval@npu.edu.ua
Контактний телефон	м.т. +380977347431
Інформація про консультації	Консультації згідно визначеного графіку кафедри

IX. Організаційні вимоги з вивчення навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності. Політика ОК ґрунтується на засадах Положення «Про академічну доброчесність у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nauka/antyplahiat/polozhennia-pro-vchenu-radu-2>.) Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Політика щодо відвідування. Під час вивчення ОК здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту НПУ імені М.П. Драгоманова (<https://npu.edu.ua/images/file/conf/2014/003456.pdf>) і Правил внутрішнього розпорядку НПУ імені М.П. Драгоманова (<https://npu.edu.ua/profkom-spivrobitnykiv?view=article&id=4480&catid=337>), відвідують заняття згідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання ОК відповідно до положення «Порядок організації і проведення контролю та оцінювання знань студентів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова», «Порядок контролю якості знань студентів НПУ імені М.П. Драгоманова», «Положення про організацію освітнього процесу у НПУ імені М.П. Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>).

Правила виконання завдань ОК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів у НПУ імені М.П. Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.